

POLJSKA ARMADA, pod poveljstvom vlade v Lublinu (sedaj v Varšavi), na pohodu v svojem glavnem mestu.

Dogodki brze in Evropi se obeta konec vojne

VZHODNA FRONTA SE ZMEROM NAJBOLJ V PLAMENIH. — "VELIKA TROJICA" IMELA PRED SABO VAŽNE PROBLEME, TODA NJENI SKLEPI SO SE VSI ZAMEGLJENI

Kadar bo Nemčija do kraja poražena, bo šlo največ zasluge za to rdeči armadi. Zgodovina ji bo to priznanje morala dati, tudi ako ga ji sedaj vsled raznih predsodkov mnogi odrekajo. Sploh je Rusija v tej vojni proti Nemčiji edina, velesila, ki ne tvega niti življenja. Kolikšne so njene izgube v krvi, ni znano, ker ne objavlja podatkov, kot jih Zed. države, Anglija, Kanada in razne druge države, a so bržkone tolikšne, da sedaj o njih rajše molči. Navaja pa nemške izgube, in Nemci njene, toda številke obeh so površne in pretirane.

Ponosni Berlin pod ognjem sovjetskih topov

Vzelo je dolgo, predno je rdeča armada nehala z umikanjem in se potem po zmagi ob Moskvi, Stalingradu in Leninogradu začela pomikati nazaj.

Skoro nevrjetno se zdi, kako je ta za "zmerom tepena, za vselej uničena" armada mogla osvoboditi vse okupirane kraje, priti v Bukarešto, Sofijo, Budimpešto, Beograd itd., in se ob enem vrgla ob Berlin, o katerem je Hitler ob pričetku vojne mislil, da je nedotakljiv.

Čudno je le, čemu Nemci še vztrajajo. Proti tako močnim zvezi je njihna zmaga izključena. Torej čimprej bi se podali, toliko boljše zanje in za vse druge.

Zanašanje na neslogo zaveznikov

En vzrok njihnemu vztrajanju je, ker Hitler s svojimi pajdaši ve, da je zanj vse izgubljeno. Z vojno torej nadaljuje kakor človek, ki ve, da se ne more rešiti, a vendar ne obupa in vztraja do poslednje sekunde.

V tem vztrajanju zida na upe, da se morda koncem konca v Zed. državah in v Angliji vendarle dogodi kaj takega, kar bo njemu v korist. V vsakem govoru Angleže in Američane svari, da se on bori za zapadno kulturo, za civilizacijo in za obvarovanje arijske rase pred azijskimi (ruskimi) barbari. Apelira tudi na cerkve, predvsem na katoliško, da je bo konec, če boljševizem zavlada, in v tem mu Vatikan zdržema sekundira. Edino skupnost imata proti Rusiji, a to jima zadoštuje.

Veliko spornih vprašanj

Ko so se sešli Roosevelt, Churchill in Stalin, je Hitler lažno vedel, da se niso zbrali zaradi zabave, ali da bi se opisovali, kako je kdo izmed njih oblečen, ali koliko vodke so popili, kaj so jedli in s kom govorili, pač pa, da vojno z Nemčijo čimprej uspešno zaključijo.

A kaj potem? Kaj z Nemčijo, ko se poda, ali bo primorana na predajo? Tu—tako si mislijo naciji, pa se velika trojica ne bo mogla sporazumeti. Bržkone res ne tako, da bi vsakdo izmed nje zmagal. Torej bo, oziroma je rezultat kompromis.

Stalin deluje pač za drugačen ekonomski sistem kakor njegova zaveznika Churchill in Roosevelt, torej bi bržkone rajše v Nemčiji po porazu Hitlerja drugačno vladno kakor onadva, a sprli pa se ne bodo zaradi tega temveč prepustili časa, da izvrši kakor bodo tekli toki razvoja.

Poljska tudi še trd oreh

Dalje so v Berlinu upali, da se velika trojica med sabo spre zaradi Poljske. Stalin se je odločno zavzel, da Rusiji sovražne vlade v Varšavi ne bo več toleriral. Churchill mu je v protikoncesije Poljsko prepustil, a ne pa Roosevelt, ki je vsled velikega števila Poljakov v Ameriki (trdijo sami, da jih je šest milijonov) in pa katoliške cerkve, s katero je v veliko ožjih odnosih, kot pa Anglija, pri-

Nadaljevanje na 3. strani.)

Vse, po napredku stremeče, kliče v slogo, a v praksi je ni nikjer

Na prvi mednarodni delavski konferenci, na kateri so zastopane tudi delavske unije USSR, so se dogodila med slednjimi pa med zastopniki angleških unij tolikšna nesoglasja, da se je zdelo vsa prireditve v naprej obsojena polomu. A vendar so vsi delegati vedeli, da ako zapasejo solidarnost, bo le delovno ljudstvo trpelo posledice.

V Franciji se je v akciji za zблиžanje med socialisti in komunisti dogodilo nesoglasje v tem, ker so komunisti zašli iz skrajne levice na desno in se potegujejo za mir in kompromise s tistimi sloji, ki so jih prej napadali za izdajalske in za reakcionarne. Vzrok tej spremembi je sedanja vnana politika Sovjetske unije, ki želi, da ji bi komunistične stranke po svetu ne delale zaprek v mešetarjenjih z Rooseveltom, Churchillom, de Gaulleom in drugimi pristaši starega ekonomskega reda.

Enako razmerje je nastalo vsled te politike med socialisti in komunisti v Italiji.

Prej pa v Belgiji, kjer se je situacija na pritisk socialistov razčistila in Pierlotova vlada je morala pasti. V koalicijsko vlado so bile potem pozvane vse stranke, torej tudi komunistična.

V Zed. državah je delavsko gibanje politično na ničli, vzlic ogromnim naporom in stroškov politične akcije CIO, in tudi na strokovnem polju je razdvojenost med unijami tolikšna, da jim bo v po-vojnem času postala lahko skrajno opasna.

Pa vendar, vsi v vseh delavskih taborih govore o slogi in solidarnosti in mnogi tudi zares delajo zanj.

To je edino svetlo upanje človeštva, veliko večje, kot pa kak sestanek "velike trojice"

Lord Strabolgi pravi, da so naciji v Evropi pomorili pet milijonov židov

Ko se je vojna pričela, je bilo v Evropi v tistih deželah, ki so prišle pod Hitlerja, šest milijonov Židov.

Lord Strabolgi je v zbornici lordov v Londonu dne 7. februarja ugotovil na podlagi podatkov, ki jih je zbral, da je bilo izmed njih pet milijonov uničenih.

Poročila z vzhodne fronte vztrajno pripovedujejo, da so naciji morili žide v množicah, bodisi s strojinami, v vagonih s plinom, ali pa z mučenjem ter z lakoto na prostem v najhujšem mrazu.

Židje se sedaj ne pritožujejo samo nad krvoeliki v Berlinu, ampak tudi nad angleško vladno, ker njihne žrtve fašizma ne štiti kot jih bi morala in pa ker se dela, kot da Palestine ne misli proglasiti za židovski domonjon. To je ena želja, v kateri je hotelo dobiti zavetje mnogo ubežnih Židov iz Evrope, pa jim je bil dohod oviran. Marsikaka z njimi natrpna ladja vsled tle angleške politike sploh ni smela tja ampak se pogreznila na morskno dno.

Kar se Nemčije same tiče, je Hitler iz nje baje iztrebil vse žide. Tudi na Poljskem, kjer jih je bilo največ, jih je na podlagi poročil z vzhodne fronte prav malo ostalo. Da li jih je bilo res izmed šestih milijonov kar pet milijonov pokončenih, se bo vedelo po vojni, kajti v

sedanjih propagandah se ne more verjeti vsemu, tudi številkam ne, ker niso statistično ugotovljene.

Židje seveda niso edina žrtev fašistične orgije. Nad dvajset milijonov drugih ljudi je bilo izgnanih z domov, in na stotisoče izmed njih ubitih. Samo v Jugoslaviji cenijo, da je bilo pokončenih izmed 15 milijonov dva milijona ljudi.

Hitler je obljubljal, da bo s pokončenjem Židov zavalovelo blagostanje za vse ljudi v Evropi. Žide je res uničil, a z njimi vred tudi Evropo.

LETNA SEJA GLAVNEGA ODBORA SANŠA BO 10. MARCA

Iz SANŠovega urada poročajo, da bo letna seja eksekutivne, častnih članov in širšega odbora v soboto 10. marca t. l. v Bergerjevi dvorani v Chicagu. Prične se ob 9:30 dopoldne. SANŠov tajnik pravi v vabilu na to zborovanje med drugim: "Na tej seji bodo podana poročila izvrševalnih odborov in nadzornega odbora in ukrepalo se bo o nadaljnjem poslovanju SANŠa na političnem polju ter o njegovem nadaljnjem sodelovanju pri pomožni akciji Vojnega reliefnega fonda Amerikancev južnoslovanskega pokreka.

Pravoslavna cerkev v boju z Vatikanom v prid Sov. unije

Na Rooseveltovo zahtevo za "štiri svobodščine", izmed katerih ena je svoboda veroizpovedovanja, je Moskva odgovorila s pompozno obnovitvijo pravoslavne cerkve, ki se je na svoji prvi konferenci patriarhov in drugih pravoslavnih svečnikov oglasila posebno proti politiki papeža Pija XII., s katerim je ameriška vlada baje v zelo tesnem prijateljstvu.

Prvič po boljševiški revoluciji je sovjetska vlada ne le dovolila, temveč sama aranžirala pravoslavni koncil in mu dala vso mogočo zaščito in reklamo. Prvič od kar obstoji Sovjetska unija, se je v Moskvi v času tega zborovanja bradatih patriarhov vršil koncert, na katerem je bila predvajana samo cerkvena glasba.

Ustanovljen je bil vrhovni svet pravoslavja in izvoljen nov patriarh ruske pravoslavne cerkve. Ampak Stalin je s to konferenco zagodel posebno tistim, ki so za svobodo cerkva v Sovjetski uniji najbolj vpili, to je, rimsko katoliški cerkvi in pa njenim podpornikom v Washingtonu. Konferenca patriarhov iz Sovjetske unije, iz Balkana, Turčije, Zed. držav itd. je bila na ves videz popolnoma svobodna in stari očaki so govorili o "čistem kršćanstvu" o povračanju k njemu in druge take stvari.

A pečali so se zelo tudi s politiko in sprejeli izjave, v katerih dolže papeža Pija XII., da je podpornik fašizma, ker deluje za tak mir, v katerem se fašistov za zločine ne bo smelo kaznovati in sploh je vatičanska politika taka, da naj se fašizem obvaruje z zaježenjem ruskemu "brezbožništvu."

Stalin morda ne veruje v pravoslavnje, ne v kako drugo cerkev, toda v cerkveni politiki je Piju XII. in tistim, ki ga podpirajo, močno zagodel.

Mizerija v Belgiji

V Belgiji je med navadnim ljudstvom zavlada silna beda. Z njo je narasla prostitucija in spolne bolezni. Ker je v Belgiji veliko vojakov, so se brezvestni "promoterji" lotili odpirati plesišča, v katere dopuščajo samo moške, in pa najeta dekleta. Dobe jih iz najrevnejših družin, jim nekaj malega plačajo, drugo pa si morajo same "zaslužiti". Belgijska vlada je apelirala na angleško vladno, da naj Angležem, ki so prišli izvrševati tako nečastno obrt, stopi na prste. Belgijska vlada je namreč, kakor grška, pod angleško kontrolo.

Kanadske izgube znašajo nad 64 tisoč mož

Od pričetka vojne pa do 31. decembra lanskega leta znašajo izgube kanadske armade 64.552 mož. Izmed teh je bilo 17.261 ubitih.

LOUIS ADAMIĆ:

Zakaj je Tito moral zmagati

Ta članek je preveden v slovensčino s dovoljenjem Adamićeve osebne publikacije Today & Tomorrow (\$1 na leto; oddisi na ogled po 25c; naslov: Milford, N. J.). List vsebuje veliko drugega gradiva, ki bo za slovenske Amerikance posebno zanimivo. Tem priporočamo, da se naročijo na T. & T. pred koncem februarja. — Mirko G. Kuhel, prevajalec.

Peščica jugoslovanskih reakcionarjev v izgnanstvu v Angliji in nekaj angleških torijev je leta 1942-43 kovala finančno-politični načrt za povojno Jugoslavijo; spuhel je v zrak že rano leta 1944 z mogočo Tita, toda smatram ga vseeno izredno značilnega, dasiravno se je razblinil.

Finančni del tega načrta je predvideval: Ustanoviti sindikat, kateri bi investirali v Jugoslavijo nekaj milijonov funtov angleškega kapitala — s ciljem povečati vlogo do 300.000.000 funtov tekom prvih deset let po končani vojni na ta način, da bi se vložil nazaj del ogromnih dobičkov, katere so splet-karji mislili doseči z monopolističnim obratovanjem naprav pod njihovo kontrolo. Sindikat bi dobil monopol nad poljedelskimi pridelki dežele potom kontrole procesiranja živeža in eksportov; dobival bi tudi koncesije od lesa, bakra, svinca, kroma in antimonске rude po vsej Jugoslaviji, izjemno pravico izkoriščevati plasti aluminijeve rude (bauxita) med Sušakom in Črno goro ter kontrakte za zgradbo nekaterih železnic in cest.

Toda predpogoj tega načrta je bil, da bi v notranji borbi Jugoslavije moral zmagati Mihajlovič. Mihajlovič in kraljeva jugoslovanska vlada v izgnanstvu, v kateri je leta 1942 postal vojni minister, sta bila zelo nasprotna sovjetom; iz vidika britanske skupine pri tem načrtu, je to bila njuna glavna čednost. Če bi zmagal, bi Mihajlovič rešil Jugoslavijo za status quo ante bellum — za razmere, kot so bile pred vojno — za Britanijo in njen imperij, za britanske investicije, za britansko izkoriščevanje jugoslovanske lastnine in delovne sile. In ideja je bila, da mora, enostavno mora zmagati.

Na jugoslovanski strani je bil, da bi v notranji borbi Jugoslavije moral zmagati Mihajlovič. Mihajlovič in kraljeva jugoslovanska vlada v izgnanstvu, v kateri je leta 1942 postal vojni minister, sta bila zelo nasprotna sovjetom; iz vidika britanske skupine pri tem načrtu, je to bila njuna glavna čednost. Če bi zmagal, bi Mihajlovič rešil Jugoslavijo za status quo ante bellum — za razmere, kot so bile pred vojno — za Britanijo in njen imperij, za britanske investicije, za britansko izkoriščevanje jugoslovanske lastnine in delovne sile. In ideja je bila, da mora, enostavno mora zmagati.

(Nadaljevanje na 4. strani.)

Naši ljudje aktivni v korist narodu in delovnemu ljudstvu v splošnem

Od vsepovsod poročajo o aktivnostih naših ljudi v pomoč svojemu narodu v staremu kraju. To je zmaga dobrosrčnosti, vere v pravico in navdušenja za boj proti krivicam.

Isti ljudje so ob enem delovni v svojih stalnih ustanovah—v družtvih, jednotah in zvezah, v domovih, v delavskem gibanju, za svoje časopise itd.

Izkaz poslanih naročnin v tej številki je dokaz, da si vzlic zaposlenosti vsekrizem naši zastopniki in drugi prijatelji lista še vedno dobe časa tudi v prid agitacije za Proletarca. Obljublajo, da bodo letos, k jubileju 40-letnice tega lista, storili zanj še več kot doslej, posebej v pridobivanju novih naročnikov.

Zbiranje gradiva za v Majski glas, ki bo posvečen temu jubileju, je v teku. Na sodrušnike smo apelirali že v eni prejšnjih števil, da naj nam svoje spise pošljejo čimprej.

Ameriški družinski koledar je dobil tudi letos lepo število razpečevalcev, ki so se potrudili v vsakem vremenu, da je prišla ta knjiga med čimveč ljudi. Od tega nimajo ničesar kot stroške in tu pa tam ploho neprijaznih besed, naslovljene onim, ki delajo v splošno dobro, ne da bi od tega imeli kaj osebnih koristi.

Tudi na kulturnem polju se vzlic vojni trudi še precej naših ljudi. V vseh večjih naših naselbinah se male skupine delovnih mož in žensk prizadevajo, da naše kulturno delovanje ne zamre, temveč da se poživijo, čim postanejo razmere zopet normalne.

Zvezni kongres zamotan v vse sorte predloge

Napori za sprejem zakona, ki bi delavce od 18. do 45. leta vključil v obvezno službo, to je, na prisilno delo, kamorkoli jih bi hotela poslati merodajna oblast, je naletel na zapreke. Največ zato, ker taka postava sploh potrebna ni. Res, da tu pa tam v municijah industriji manjka delavcev, a v zaslišanjih so priče pripovedovale, da ker vlada plačuje vse račune, kontrola nad produkcijo ni tolikšna kot bi morala biti, niti se dovolj ne skrbi za pravilno razporedbo delovne sile.

Najbolj prizadeti so vsled se-

danjih razmer taki obrati, ki se ne smatrajo za vojno področje. V mnogih izmed teh delavcev res primanjkuje in veliko delavcev pa bossom nagaja, da kaj. A "bossi" se trošajo, da bo vojne konec in tedaj bodo oni "navijali" uro.

Poleg predloge za uvedbo prisilnega dela je v obema zbornicah polno drugih predlog, ki se pečajo z unijami, socialno zaščito, reguliranjem unij in največ pa taktih, ki določajo privilegije za vojake, kadar se vrnejo iz armade, ne da bi jim bilo treba v unije, ali

se ozirati na starostne predprave in druge take določbe, ki so sedaj v veljavi. Mnogi poslanci so poleg tega predlagali za vojake sedanje vojne tudi bonus ali pa kake druge privilegije, v veri, da jim bo to pomagalo v prihodnji kampanji na lovu za glasove. Prave iskrenosti je torej malo v kongresu.

Največje intrige se v senatu vrše zaradi bivšega podpredsednika Henryja Wallacea, katerega je Roosevelt imenoval za trgovskega tajnika. Moral bi biti v senatu potrjen v svoj novi urad že pred tedni, če ne bi bil tako na "črni listi." Tudi

ako postane tajnik trgovskega departamenta, mu bo mandat silno okrnjen z odvzemom kontrole nad zveznimi posojevalnimi uradi, ki bi za Wallacea, v njegovi ambiciji za ustvarjanje povojnega blagostanja največ pomenili.

Tudi glede ameriške vnane politike ni v senatu vzlic izjavam senatorja Tafta še nič določnega sklenjeno in v Moskvi ter v Londonu se boje, da bo ta tako važna zbornica storila konec konca enako pogubno potezo, kakor jo je proti predsedniku Wilsonu v prejšnji svetovni vojni.

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKO SREDO.

Izdaja Jugoslovanske Delavske Tiskovne Drušbe, Chicago, Ill.

GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE

NAROČNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75; za četrt leta \$1.00.

Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopiši in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do ponedeljka popoldne za priobčitev v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Yugoslav Workmen's Publishing Co., Inc. Established 1906.

Editor.....Frank Zaitz
Business Manager.....Charles Pogorelec

SUBSCRIPTION RATES:

United States: One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.
Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Avenue CHICAGO 23, ILL.
Telephone: ROCKWELL 2864

Tri osebe, ki naj odločijo, kakšen bo mir in bodoča usoda narodov

Le tri osebe so, ki odločujejo, ali pa mislijo, da odločujejo o sodobni zgodovini in sploh o usodi sveta, ki bo veljavna za dolgo dobo.

Te tri osebe, ki imajo svet v rokah in odločujejo o njegovi bodoči usodi, ali pa le mislijo, da imajo to moč, so Churchill, Roosevelt in Stalin. Se nikdar v svetovni zgodovini se ni dogodilo, da bi bilo toliko močnega zapopadene v treh osebah, v treh glavah.

V propagandi se jih predstavlja predvsem za stvaritelje lepše bodočnosti človeštva in pa za uničevalce fašizma.

Koliko je med njimi res skupnosti in kaj kdo zastopa?

Winston Churchill je smatran za najposlednejšega državnika. Načeljuje vladi dežele, v kateri je parlament vrhovni zapovednik in on se igra z njim po mili volji. Kajti tudi kadar je v najtežjih zmotah, jih ne prizna, pač pa ukaže poslancem: glasujte, da-li mi še zaupate, ali pa hočete, da resigniram.

In ko s parlamentarnimi potezami primora poslance glasovati o tem, dobi zaupnico na način, kakor se igra pri kartah.

Churchill je demokrat v Angliji, toda kot premier Velike Britanije je reakcionar, predstavnik torijske stranke in steber angleškega imperializma. V Angliji je demokracija tradicija, a tako tudi njen ekonomski sistem. Slednji je tak, da lahko dovoljuje demokracijo na Angleškem, ne pa v kolonijah: ne v Indiji.

V prejšnji vojni je Angliji načeljeval veliki premier Lloyd George. Churchill ga morda celo prekaša. A Churchill je torij, Lloyd George je bil liberal.

To, da je Anglija v vojni s Hitlerjem, ni njena krivda. Prejšnji premier Chamberlain je storil vse, da bi ostala v prijateljsstvu z njim. A Hitler je zahteval preveč in angleška apizarska diplomacija se je znašla v vrtincu, v katerem je vrgla na površje Churchill.

Churchill, kot rečeno, je demokrat na Angleškem, a nikjer drugje. Boljševiško revolucijo je zasovražil toliko, da je takrat skupno s Francijo in Zed. državami, in z Japonsko, vpriporil obojeno intervencijo proti njej, in pomagal belogardistom, dokler ni delavstvo v Angliji napravilo tak politiki konec. A zasluga za to ne gre toliko delavski stranki v Angliji kot zmogovitosti ruski revoluciji, ki je bila vzlic vsemu v stanju kljubovati združenemu mednarodnemu kapitalizmu.

Isti ta Churchill je v javnem govoru na italijanskih tleh slavil Mussolinija, ker je ustvaril red in mir v Italiji in odgnal iz nje boljševiško moro. Ista Anglija je bila nevtralna v španski civilni vojni, zato, da sta Hitler in Mussolini toliko laglje zmaga v nji. Isto velja o Rooseveltu, čeprav on ni mislil, da s tem pomaga fašizmu k zmagi. Saj pozneje se je večkrat poročalo, da mu je bilo žal iste nerodne poteze.

Hitlerju so zapadne demokracije pomagale ne zato, da bi uveljavil svoje ambicije širom sveta, temveč zaradi tega, da bi zaježil "komunistično" nevarnost—to se pravi, da bi ograbil Rusijo toliko, da se ne bi mogla ganiti.

Josip Stalin, drugi od velike trojice, ni šolan človek. Menda je bil le v lemenatu—dalj njegove šolske diplome ne segajo. Saj je niti v lemenatu ni dobil. Je čudak, o katerem pripovedujejo iz njegove mladosti vse sorte reči. On je diktator države, ki krije šestino sveta. Če dela dobro ali če se zmoti, se mu ni treba nikomur zagovarjati. Churchill mora opravičevati, ali pa utemeljevati v parlamentu vsak svoj korak. Churchill in Roosevelt sta zagovornika kapitalizma. Stalin pravi, da mu je vseeno, kakšno stališče imata v ekonomskem oziru—glavno je, da njegovega v Sovjetski uniji pustita v miru.

Sele ko je bil Roosevelt izvoljen za predsednika, je vlada Zed. držav priznala Sov. Rusijo. Anglija na pritisk delavske stranke pa že veliko prej. Ampak odnosi med njimi so bili zmerom nepristrčni—vedno samo zaradi tega, ker privatni interesi smatrajo Rusijo za smrtno sovražnico vsemu, kar živi od privatnega izkoriščanja.

Ko so se leta 1939 vršila v Moskvi posvetovanja za zvezo med Francijo, Anglijo in Sovjetsko unijo, sta poslala tja London in Pariz diplomate drugega reda. Z druge strani je drezal v Moskvo Hitler, češ, Jože Stalin, čemu zapravljati čas z njimi? Glej, tu so dokazi, da kapitalizem Anglije in Francije ponuja meni koncesije, pogojno, če le nate udarim!

Stalin je sklenil pakt s Hitlerjem, kar bo bržkone največji madež v njegovem vladanju. Stalin je pakt držal. Hitler ne. In naj se reče o Churchillovih intrigah proti Rusiji karkoli—ko je Hitler udaril nanjo, je bil Churchill prvi, ki ji je zagotovil pomoč. Bila je sicer obojestranska, a vendar taka, da je morala pomagati kominterne proti Rooseveltu in Churchillu prenehati preko noči.

Roosevelt je v tej odločujoči trojici predstavnik najmočnejše, najbogatejše države, a mnogim se zdi, da ostalima dvema diplomatično ni dovolj kos. Prvič, ker nima nič kaj dolžnega programa, in drugič, ker se je preveč zapletel v zveze z Vatikanom, in tretjič, ker so nad njim vsake sorte reakcionarni elementi v Zed. državah.

AMERISKI VOJAKI V PRODIRANJU V BELGIJO.—Treba je preko podtalnih min, skozi žične ograje in razne druge pasti, predno prvi oddelki prodoro do sovražnikovih pozicij.

KATKA ZUPANČIČ:

IVERI

Sadovi krščanstva

Naši slovenski pradedje so se otepali krščanstva okrog dvesto let. V Zgodovini slovenskega naroda (Spisal dr. J. Gruden, izdala Družba sv. Mohorja) beremo o nekem irskem menihu Kolumbanu, ki je bil leta 612 na poti k Slovincem, pa mu je bilo v sanjah razodeto, naj se vrne, kajti to ljudstvo da še ni zrelo za sv. vero.

Te njegove sanje si je pač lahko razlagati. Med Irsko in Slovenijo je še dandanes kljub železniškim zvezem precejšnja razdalja, nikar ni bila takrat, neko bi bile in navadne posteje še velika redkost. In je podjetni Kolumban prenočil danes tukaj, jutri tam. Čim bliže je bil svojemu cilju, tem hujše so bile pripovedke o krvoločnih pagskih Slovincih—pa mu je zmanjkalo poguma. Moral se je zateči k sanjam...

Da je naša domneva na mestu, izpričuje sv. Armand, škof iz Utrehta (v Belgiji), ki je le nekaj let pozneje šel misijonarje izmed Slovencev največ zato, "da bi zaslužil mučeniško krono" (Navajam iz zgoraj omenjenega vira). Toda naši paganski pradedje so ga hudo razočarali: niso marali postati njegovi rablji, pa tudi njegove ovce ne. Nemara so mu celo postregli s hlebom in soljo, pa z medicino ter ga nato odslavili. Bodi karkoli, zgodovina pove, da se je sveti mož vrnil domov cel.

To pa je dalo vzpodbudo različnim "Kolumbanom", ki jih mučeniška krona ni prav nič mikala. In no, cerkev ima navsezadnje več koristi od takih, ki jim je glava na vratu, nego pa od takih, ki jim je glava pod pazduho. Tako so imeli stari Slovinci več in več gorečih blagovestnikov na hrbtu.

Poznamo pa pregovor, ki svari: Boj se jeze potrpežljivega! Tudi potrpežljivim Slovincem je bilo naposled tuje vsiljivosti več kot preveč. Že okrog leta 696 so nekega puščavnika na grmadi sežgali, ker jim ni maral biti za kažipota po Bavarskem. Iz kakšnega namena so prišli na Bavarsko? Bržkone so nameravali storiti nekaj takega, kot so pozneje (725. l.) storili v solnograškem Pengavu, kjer so razrušili cerkev in samostan sv. Maksimilijana.

Odkod taka pika na cerkve in samostane? Gledano z njihovega stališča, je odgovor lahek: če te pikajo ose, ne boš lovil posameznih os, marveč jim boš razdril gnezdo... Ali jim je zameriti, da so se hoteli na vsak način otrestiti zunanje rastoče nadleže, ko so pa imeli v notrajnosti svoje dežele

Iz tega sledi, da "velika trojica" nima v sebi nič kaj veliko skupnega. In ko Churchill gleda Stalina, in slednji prvega, oba točno veta, kako sta drug drugemu stregla po življenju—to se pravi, po strmoglavljenju uredi, ki jih zastopata.

Najboljše je, če socialisti ostanejo pri svojem starem mišljenju, da predstavniki imperialističnih sil in brambovci privatnih privilegijev ne bodo rešili sveta. Z borbo za lepši, boljši svet, bo treba nadaljevati tudi po sestanku velike trojice, in to je naloga mednarodnega delavstva, ki je v tej vojni vse preveč potisnjeno v stran.

mi svojega sina Gorazda in nečaka Hotimira. Po Borutovi smrti se je Gorazd vrnil—kot kristjan. Brez nadaljnjega je zasedel očetovo mesto in s tem se je med Slovinci usidrala dedna vojvodska pravica! Dotlej so si Slovinci po svoji volji izbirali svoje vojvode.

Kristjanu Gorazdu pa je bilo i dedno vojvodstvo premalo. Dal se je dvigniti v kneza. Do tistih dob ni bilo med Slovinci plemstva; ni bilo "višjih", ne "nižjih"; bila je enakost. Plemstvo in s plemstvom združeni privilegiji na eni strani, na drugi pa seveda klečeplazenje—to je bil prvi zlahtni sad, ki ga je krščanstvo zasnelo na slovenska tla. Drugi sad je bila cerkev sv. Lamberta na sedanjem Gornjem Stajerskem, ki jo je dal sezidati knez Gorazd, dasi je vladal le tri leta!

Po njegovi smrti je zavzel njegovo mesto takisto na Bavarskem pokristjanjeni in pokneženi Hotimir, ki je dal sezidati nadaljne tri velike cerkve, in ustanovil je škofijo pri Gospej Sveti... Skrb za zveličanje slovenskih duš je bila namreč silno velika. In s pomočjo cerkva, pa brezštevilne svetne in duhovne tuje gospode se je širila sveta vera, pa tudi hinavstvo, izkoriščanje in—ponemčevanje.

Med "višjimi" in "nižjimi" razrezani jarek se je naglo širil, širil pa se je tudi jarek med krščeni in nekrščeni Slovinci. Ti poslednji so se jeli upirati že za Hotimirove vlade. Po njegovi smrti so se pa dvignili ter po hudih bratomornih bitkah napodili iz dežele vse domače in tuje duhovnike. Razdrli so tudi cerkve. Za nekaj let so bili brez mašnikov in mas.

Tedaj pa je bavarski vojvoda Tesel s svojimi trumami udaril po njih ter jih s pomočjo domačih kristjanov premagal. Sledilo je temeljito pokrščevanje—s križem in mečem...

H koncu se je iz Aheña stegnila dolga roka rimsko-nemškega apostolskega cesarja Karla Velikega, pa križem krašem razdelila Slovence in njihovo zemljo v razne "marke" in med razne škofije. Usoda Slovencev je bila s tem zapečatena za dalj kot tisoč let! Do jeseni leta 1918 so bili pod nemškim gospodstvom!

To in taki so bili sadovi krščanstva na Slovenskem.

SEJA KLUBA ŠT. 1 JSZ

Chicago, Ill.—V petek 23. februarja bo redna seja kluba št. 1 JSZ. Prične se ob 8. zvečer. Istega večera v isti dvorani bo po seji občni zbor Slovenskega delavskega centra, na katerem imajo vsi člani kluba pravico prisostvovati, razpravljati in glasovati, ker ima klub št. 1 JSZ v SDC precej nad sto delnic.

Potrebno je torej, da pridete na to sejo vsi člani in članice, ker bodo na dnevnem redu važne zadeve, o katerih bomo lahko najbolje razpravljali in sklepali, ako nas bo čimveč skupaj. — P. O.

Delavci, podpirajte Proletarca kot podpira on vaše napore in boje!

JOŠKO OVEN:

RAZGOVORI

Ko se bodo čitale te vrstice, bo vedel že vas svet, kje se je vršil sestanek velike trojice—Stalina, Roosevelta in Churchilla. Mogoče bo znano tudi nekaj malenkosti, kaj se je razpravljalo na tem zgodovinskem sestanku—ali drugo bo še vse zavito v diplomatični tajnosti. Ali nekaj je gotovo—za firarja se ne obeta nič dobrega.

Na bojiščih

Vso Ameriko je vzradostila novica, da so MacArthurjeve čete osvobodile Manilo. V bližini Chicaga je malo mestce Maywood, iz katerega je bil cel odedek vojakov ujet, ali ubit na Batanu. Skoro vse mesto je bilo prizadeto. Sedaj je upanje, da je saj še nekaj teh fantov ostalo živih. Kot poročajo, je bilo nad pet tisoč vojaških in civilnih ujetnikov oproščenih. Ali to je le peščica, kajti Japonci so v začetku vojne naglali ogromno število civilnega prebivalstva v koncentracijska taborišča. In tudi vojaških ujetnikov je precejšnje število.

Ruski duhovnik drvi naprej. Reka Oder je premoščena, in to je zadnja ovira pred Berlinom. Bojni vihar, katerega so Nemci zanesli v druge dežele, je prišel domov. In prav je tako.

Človeku se jeziijo lasje, ko čita o grozovitostih, ki so jih uganjali naciji v evropskih deželah. To niso bajke ali propaganda. Dokaz so cele grmade napol sežganih trupel in okostnjakov, katere so ti divjaki zapustili na svojem umiku iz Poljske in baltičkih dežel. Pri zori, odkriti v Lodeu na Poljskem so tako strahoviti, da človek skoro ne veruje, če bi tega ne poročal ameriški časnikarski poročevalec, ki je bil tam na licu mesta. Stiri tisoč mladih fantov od štirinajstega do tridesetega leta—poklani s strojnimi in nato sežgani. Njihova napol zgljena trupla sedaj izkopavajo na dan. Za take človeške zverine ni usmiljenja.

Zato moji dragi, jaz bi se ne jokal za usodo tistih kukavih izdajalcev v Sloveniji, kateri so prodali svoje duše za skledo leč Hitlerjevi Nemčiji. Zaslužili so smrt.

Zločin in kazen

Ker smo že pred tem vprašanjem, naj omenim, da dotični odbor, katerega so postavili v Londonu za preiskovanje zločinov, katerega član je tudi naša dežela, ni dosedaj po dveh letih napravil še nobenega koraka, v svoj rostrum ni zapisal velezočincev—ne Hitlerja, ne Goeringa, ne Goebbelsa itd. Ameriški delegat Mr. Pell je nedavno resigniral iz te komisije. Pravijo, da je kongres pozabil določiti malo vsoto denarja za ta namen. Se ve, kadar je treba denarja za Diesov odbor, je to nekaj drugega.

Ali to še ni bil edini vzrok. In Mr. Pell ni edini član, kateri je resigniral, kajti ta odbor (Rusi niso v njemu) je navadna farsa.

Frederick Kuh, poročevalec "Chicago Suna", je poslal zelo zanimiv članek o naciji št. 3, Rudolfu Hessu. Piše, da se ima Hess na Angleškem zelo dobro. Ne samo, da ima zelo fino hrano, ampak ima na razpolago tudi vojaški avtomobil, v katerem se vozi na deželo. Zdrav je, samo časih se razjezi, če je kaj narobe z njegovim jačtrkom. Zelo rad se vozi po okolici, kjer je veliko starih gradov iz Normanskih časov. Potem, ko si ogleda vse grajske zanimivosti mu pogrne preprogo zunaj na soncu, kjer se falot sonči ob lepem popoldnevu. Je pač srečen, da si je zbral pravo deželo.

Španija (Nadaljevanje)

Mogoče vam ni znano, da so ob času ameriške invazije Afrike in Tunizije 1943 španski republikanski zavzeli in osvojili mesto Malaga.

Španski revolucionarji so bili prepričani, da zavezniki nameravajo okupirati afriško obal Španije—in glavno pristanišče v bližini Orana je Melaga. Poslali so nekaj svojih članov z depešami, da pripravijo pristanišče našim vojakom, če udarijo v Španijo, katere je

bila še posebno takrat gnezdo vseh intrig evropskih fašistov. Franco je te ljudi ujel, in tako so bili republikanci brez kontakta z zavezniki. Ali pričakovali so vseeno, da zavezniki morajo udariti v Španijo, katere je bila glavna opora Nemcev v Afriki, ter so naskočili mesto. Bilo je pet tisoč moških ter več sto žensk, ki so po desetih urah krvavega boja padlo jih je na stotine—vzeli 'to mesto. Osemindeset ur so ga držali ter čakali, kdaj pridejo zavezniki. Izbrali so poseben komite angleško govorečih članov, kateri naj bi pozdravili ameriško in angleško vojsko—a je ni bilo. Po dolgem čakanju so uvideli, da je zaman... Španija bo še morala čakati na odrešenje. Ko so se proti mestu pomikale Francove čete, da ga ponovno zavzamejo, so se republikanci umaknili v gore. Z žalostjo so sneli republikansko zastavo z mestne hiše—ali kot Rusi pri umiku Sebastopola—so se zakleli, da pridejo nazaj. Španija mora biti osvobodjena.

Naše gibanje

Dne 4. feb. sem bil v Euclidu, Ohio, na shodu v pomoč Sansu in našim ljudem v starem kraju, katerega je priredila tamonjska podružnica. Bila je ustanovljena ne še tako dolgo tega. Kljub slabemu vremenu se je dobro obnesel.

Nabralo se je na shodu, o katerem bodo drugi poročali, več kot sedem sto dolarjev, kar je zelo lepa vsota. Na delu pri tej podružnici so zelo agilni ljudje. Upam, da se to naše gibanje, katero je dobilo sedaj, ko se Sloveniji bliža po tolikih letih trpljenja v resnici svoboda, tolikšen razmah, v bodoče še bolj razširi, da bo zavzelo vse naše naselbine od Atlantika pa doli do Tihega morja.

Ruski relief

Zadnje poročilo 15. novembra \$1,436.80. Od takrat nabranega \$10, skupaj \$1,446.80.

Naše stališče

V Proletarcu z dne 31. jan. je imel urednik v svojem uvodnem članku opis našega stališča, katerega mora podpisati vsak pravi socialist. Sodrug Zaitz je odprto povedal, da soglašamo s francoskimi in angleškimi sodrugi, in da ni vse socialistično kar zapišejo tisti, kateri so bili nekoč socialisti.

Dve katoliški deželi priznati ženskam volilno pravico

Dne 30. januarja je izdala vlada v Rimu dekret, s katerim je podelila prvič v zgodovini Italije tudi ženskam volilno pravico.

Nekaj tednov prej pa so jo dobile prav tako prvič tudi ženske v Franciji.

Naročite si Ameriški družinski koledar 1945. Stane \$1.25.

Tole mi ne gre v glavo?

Ako so pristaši ELASA in EAMA v Grčiji res tolikšno tolovaj, kot jih slika angleška vlada, čemu pa se ona, in grška vlada kar naprej pogajati z njimi za sporazum? Kako da bi z razbojniki glihali za slogo in sodelovanje, to mi nikakor ne gre v glavo!

KRITIČNA MNENJA, POROČILA IN RAZPRAVE

KOMENTARJI

Tednik "Bazovica" v Kairu, v Egiptu, je prenehal izhajati. Tako naznanja v svoji poslednji izdaji z dne 19. novembra, ki smo jo prejeli 9. februarja letos.

Svoboda tiska je sporno vprašanje. Kdor liste lastuje, tisti jim nareka, kaj naj priobčijo. Kdo je lastoval "Bazovico"? Angleži? Zamejna vlada v Londonu? Ali zadnja strogo "Petrovina" pod predstvom Božidarja Puriča v Kairu? Vseeno, kdor koli jo je subvenciral, jo je ustavil. To je prav enostavno. Računov ne plaš in tiskarna ve, pri čem je.

Ivan Učenkovič, ki je "Bazovico" urejeval, piše v njeni poslednji številki v risbi, ki je sijajen kartun, s sfingo v pušcah, s papagajem, z lestvico in z urednikom, ki sfingo študira, sledeče:

"Po 38 mesecih rednega izhajanja zaključuje "Bazovica" z današnje številke svoje življenje v Egiptu. Vzroki njene smrti so tajinstveni ko pušca in sfinška, v senci katere se je rodila, delovala in umrla... Iskrena hvala vsem, ki so ji življenje omogočili; hvala pa tudi sodelavcem, čitateljem in prijateljem! Večen spomin tudi tistim, ki so ji stregli po življenju! Zgodovina bo z neizprosno resnico, kljub vsemu le ugotovila, da njeno delo ni bilo zaman. V tej zavesti z bogom in na svidenje v svoji priliki primorski zemlji, v srečni, demokratični, federativni, veliki Jugoslaviji—Ivan Učenkovič."

Jugoslovanski tisk v Jugoslaviji in v veliki meri tudi v inozemstvu kontrolirajo in subvencionirajo tri sile: Tretji rajh, Anglija in Sovjetska unija. Ivan Učenkovič je k temu narisal svoj kartun, sfingo v pušcah, kar so storili z "Bazovico". Iz njegovih prejšnjih citiranih vrstic je razvidno, da mu ni ljubo, kar so storili z "Bazovico". In pove tudi, da vzrokov tam, kjer preži na urednike pol duce, cenzura, ne more pojasniti. A vendar, vero le ima, ker kliče na svidenje v svobodni, demokratični, federativni Jugoslaviji.

Rev. Gabrovšek v Clevelandu se razume na spletke, ki se tko v naporih za kontrolo nad tiskom. Je sijajen člankar, ki je sposoben premetiti celo kakega "švoh" socialista, a ne tistih, ki se ne strajajo skozi ogenj. Ljubljanski "Slovenec" je bil dobro urejevan list. Seveda, KLERIKALNO urejevan! Dr. L. Kuhar in sedanji novi kaplan pri sv. Vidu, ali kjer že mašuje, sta bila poleg mnogih drugih glavna pridigarja v "Slovenecu" proti vsemu, kar je pred to vojno ščitilo demokra-

cijo v Evropi. In sedaj — nič se ni treba čuditi, piše en gospod za taktiko škofa Rožmana in drugi pa jo je preklical po radiu iz Londona za izdajstvo nad narodom. In celo Franc Snod, dobra klerikalna duša, je spoznal, da "Ameriška domovina" na St. Clairju ne bo rešiteljica Slovenije, pa se ji je izneveril.

Klerikalci na Slovenskem so izgubili vlado. To se pravi, da bodo skoro ob vse, čim bo tam splahnela Hitlerjeva moč. Tita, ki ga zdaj tudi Rev. Gabrovšek naziva s "Titušem", se boje. Kajti gre se za škofjski "real estate", za posestva samostanov itd. Prav tako, kakor v Spaniji, ko se je borila za pravice ljudi in propadla po zaslugi Hitlerja, Mussolinija, papeža in pa demokratičnih sil — čes, da jo je treba oteti pred krvoločnim komunizmom. In oti so jo... Za cerkveni real estate in za fašizem.

James Debevec ima sedaj respretno sotrudi. Rev. Gabrovšek je bil toliko sposoben, da so mu dali nekaj časa v področje newyorški kraljevi informacijski urad. Skupno s p. Ambrožičem sta "informirala" na stroške jugoslovanske vlade čitatelje jugoslovanskih in ameriških listov na en način in potem pod drugimi oznakami, n. pr. Rev. Ambrožič pod naslovom "Baragovega svetilnika" pa proti.

Tako mi moglo iti. Sledil je polom, a duhovnik ima to prednost, da si tudi v polomu lahko obdrži svoj talar in pa pravico maševati. In maše do našega.

Dr. L. Kuhar se je opogumil (ali pa "izneveril") in obsodil vse, ki v Sloveniji služijo Hitlerju. Minister Franc Snod tudi. Postal je tako korajžen, da je šel tja kar naravnost v tabornišča partizanov, ki more duhovnike in nune — in čudno, skupno z duhovnikom Kuharjem je apeliral na klerikalce, naj nehajo pomagati Hitlerju, dokler je še čas, da jim bo Tito grehe odpustil. So to pač slične stvari, kakršne se dogajajo v vsaki revoluciji.

Pri "Am. domovini" se verjamejo, da bo Vatikan zmagal, torej tista stran, ki je zato, da se Hitlerju vse odpusti in Ru-sijo pa neznansko kaznuje. Dr. Miha Krek je baje sedaj v zavetju Vatikana. Ni maral s Snodjem in Kuharjem obdolžiti svoje tovariše v Ljubljani zaveznitva s Hitlerjem. Smatra, da bo najboljša za svet, in za njegove vrste krščanstvo, ako naciji ostanje na vodstvu države in v Sloveniji pa klerikalna diktatura. Ampak Miha, Bog mu pomagaj, je starokopiten,

DEČER NA GORNJI SLIKI JE BIL UJET V BELGIJI.—Služil je pri nacističnih "šturmovcih", dasi mu ni še niti 18 let. Ko so ameriški reporterji vprašali, kaj misli o izidu vojne—kakšen da namreč izid bo, se je začudil. "Nemčija zmaguje na celi črti", je dejal. Nikdar več ne bo poražena". Nacistična vzgoja je torej med mladino prešla v možgane, v meso in kri in drži. Dokler bo.

pa misli, da ako se kazalec na uri obrača nazaj, gre tudi čas nazaj.

O Rooseveltu zanikajo, da bo obiskal papeža, čeprav so iz Rima z odobritvijo zavezniške cenzure poročali, da se to dogodi. A končno je tudi Rooseveltov osebni poslanik pri papežu Myron C. Taylor izjavil, da je bila tista vest "neosnovana". Čemu so jo sploh izpustili iz Rima? To ne zanima nas toliko kot ameriške protestantske cerkve, ki so na svoji nedavni konferenci izjavile, diplomatično seveda, da so site Rooseveltovega flirtanja z Vatikanom.

Henry Wallace je eden izmed onih, ki je bil v zadnjih predsedniških volitvah eden izmed najbolj poraženih new-dealovcev. In čim bolj se unije bahajo, kako so zmagale, toliko bolj demokratični in republikanski glavarji pometajo z Wallcesom.

Zivko Topalović je bil v tej koloni omenjen zaradi svojega članka v New Leadru kot da ga je pisal ne s socialističnega, temveč s stališča srbskega šovinizma. On Tita dolži, da hoče zavladati nad Srbi. Tito je Hrvat, a morda je ob enem tudi Srb, ker se giblje toliko med slednjimi kakor med prvimi. Toda Topaloviću, "stari dobri čini", kakor ga je v svojem govoru v Slovenskem delavskem centru v Chicagu nazval sedanji minister Sava Kosanović, je bilo v omenjenem članku le za srbstvo. To se pravi, izrazil je v tistem članku strah, da se gre za podjarmljenje srbskega naroda. Ne za socializem, ampak za srbsko hegemonijo se je potegnil. V članku je priznal, da je s Titom mladina, da ima (Tito) močno armado, da ima prednosti, kakršnih Mihajlovič nima, a ob enem ugotavlja (citirano dobesedno iz New Leadra): "Whoever desires to subdue the Serbs will have to shed much blood. And it is as their would-be conqueror that Tito appears to them today." Torej kaj pravite?

V času prve konstituantne je bil na čelu slične borbe (za jugoslovansko federativno republiko), kakor jo sedaj vrši Tito, Etbin Kristan. Zmagala je srbska hegemonija pod vodstvom Nikola Pašića. Čemu ne bi bil z njo tudi Zivko Topalović, ker je to tudi Srbom v korist?

Rev. Gabrovšek morda ne ve, da je Rev. Zakrajšek, ki je bil prvi tajnik SANSa, večkrat izjavil: "Take Jugoslavije nikdar več!" Kaj je s tem mislil? Nad srbsko hegemonijo se je znašal! Gospodom starega režima morda vse to prav zares ni všeč. In v tej koloni ne prisegamo, da to, kar se sedaj snuje v Jugoslaviji, bo zares idealno. Bržkone bo veliko glavobolov, še marsikaka smrtna kazen, še veliko krivice bo storjenih v imenu pravice, ampak namen je vendarle iti v boljše, drugačno Jugoslavijo!

O Rooseveltu poročajo, da se je na tekoči konferenci velike trojice zelo zavzel za svobodno odločitev Jugoslovancov o bodočnosti svoje dežele. Ampak njegov pogoj glasom tega poročila je, da edino, če se Tito povsem sporazume s Petrom, bo ameriška vlada pristala zraven. Ako ne... To se pravi, ako ne, pa bo rajše držala s Petrom... Stalin je kadil svojo pipo. Churchill svojo cigaro in tako so trije igrali z usodo narodov, ne vsi trije v dobrobit narodov, ampak ta ali oni v prid privilegijev, in pa kronanih ter nekronanih pojaltov. Masa v Evropi ima še vzlic vsemu največ vere v moža z brkami in s pipo v ustih. Kriva temu pa sta moža s cigaro in s cigareto.

Posetila nas je tudi skupina naših prijateljev bosanskih muslimanov s severne strani mesta. Potrudili smo se postreči vsem kolikor smo mogli, da je bila zabava res domača in nepriljena. Upamo, da ni žal nikomur, ki je prišel omenjeno soboto k nam.

V imenu odbora vsem iskrena hvala.

John Verbič iz Berwyna se ni mogel udeležiti te priredbe, zato pa je nji v prid prispeval \$10. (Ta znesek je izročil tajniku Philip Sober). Frank Stefe \$3 in par drugih po en dolar. John Morsi je prinesel \$11, katere so dali John Gabrovšek in družina iz Northbrook, Ill., in pa \$12 za 24 vstopnic, katere je prodal.

Precej drugih je še, ki so zasluzili, da bi jih tu omenil, toda naj imajo vsi skupaj zadoščenje, da so delali in prispevali v plemenit namen.

Vedno kdo vpraša, ako se zbira mo obleko in druge potrebščine v pomoč staremu kraju. Da, še! Istotako denarne prispevke. Za pomožno akcijo in za SANS.

Ako se niste včlanjeni v naši ali v kateri drugi podružnici, pristopite! Letna članarina je \$2, a hvalažno se sprejme tudi večje zneske. Prihajajte na naše seje redno, kajti na njih dobite vedno važne informacije in prijateljsko družbo. Obdržite jih vsako četrto soboto v mesecu zvečer v Fleinerjevi dvorani, 1638 N. Halsted St.

Peter Solar, 3019 N. Damen Ave., ima zbrane za stari kraj precej obleke. Ako jo imate še kaj na razpolago, prinesite jo, ali pa sporočite o tem enemu ali drugemu članu, da se oglasi ponjo, ker jo bomo v kratkem spet odposlali.

Za odbor, John Turk, tajnik.

Navadni prehlad

Mnogo zanimivih statističnih podatkov je zbranih o navadnem prehladu, ki ogroža ljudi v raznih sezonah. Ljudje z nizkimi dohodki imajo proporcionalno skoraj dvakrat toliko prehladov, kot pa oni, ki so boljše situirani. Presenetljivo je odkritje, da so farmarji delno bolj prizadeti vsled prehlada kot pa ostalo prebivalstvo. To pobija domnevo, da so delavci zaposleni na prostem manj povzročeni prehladu kot pa oni, ki so zaposleni znotraj. En način, ki ga zdravniki priporočajo pri odpravi prehlada, je redna prebava. Trinerjevo grenko vino je lahko odvajalno sredstvo. Rabite ga po navodilih, ki so na steklenicah. Joseph Triper Corporation, 1337 South Ashland Avenue, Chicago 8, Illinois.

Zastopstvo v belgijski zbornici

V provizorični belgijski zbornici je 68 socialistov, 75 katoličanov, 33 liberalcev in pol duceata komunistov.

Zakaj je Tito moral zmagati

(Nadaljevanje s 1. strani.)

hrvaškega vprašanja" ter vprašanja, se li naj mladi kralj Peter oženi ali ne. Drugi "v vladi" so se ravnali največ po njegovih željah.

Pri tem načrtu so bile postransko zapletene tudi nekatere druge, manj važne figure. Lahko omenimo Božidarja Puriča, ki je bil Edenov prijatelj ter bivši jugoslovanski poslanik v Franciji in Lavalov oboževalec. Nasledil je Trifunovič kot ministerski predsednik v poslednji ubežni jugoslovanski vladi, katere je vključevala Mihajlovič kot vojnega ministra. Bili so še drugi — Miha Krek, voditelj Slovenske klerikalne stranke; Božidar Popić, bivši uslužbenec angleškega poslanstva v Belgradu; Mato Rušković, Hrvat in Gavrilovićev osebni prijatelj; jugoslovanska kraljica Marija, hči pokojne rumunske kraljice Marije, vdova kralja Aleksandra ter mati Petra II. Vodilne hrvaške osebnosti v izgnanstvu so vedele o tem načrtu, toda proti njemu niso nikoli protestirale.

Na britanski strani je bila aktivna pri načrtu Rebecca West. Bila je Gavrilovićeva prijateljica že od poznih '30ih, ko je v Jugoslaviji zbiral za svojo knjigo "Black Lamb and Grey Falcon". V tej knjigi ji služi za varnostno oporo in ki-mača njen soprog Henry Andrews — kojega rodbinsko bogastvo je bilo zgrajeno od investicij v kolonijah in ki je dolgo časa imel vezi z londonskim finančnim centrom "The City" in s Schroederjevo banko (v Berlinu in Londonu) — in jo spremljal po Jugoslaviji. Njegove opazke so očarano Miss West zelo priročno navajale k tako vzhitljivemu opisovanju kmečkih narodnih noš in starinskih poslopj, da je napisala cele strani razposlane proze in čekarije o srbskem narodnoststvu in južno slovanski zgodovini ter slikala angleško obratovanje srbskih rudnikov za sam božji žegen za Jugoslavijo. Henry Andrews se enostavno diči tej deželi. In tu in tam naletita na katerega njunih prijateljev iz Cityja, kateri tudi potujejo po Jugoslaviji.

No, enkrat poleti 1942 sta Gavrilović in Miss West strnila svoje politične in literarne talente ter menda zaključila, da bi Henry Andrews, s svojimi izkušnjami v mednarodnih in kolonialnih financah, bil idealni načelnik ekonomskega oddelka Zavezniške vojaške vlade (AMGOT), katero so anglo-amerikanski smerničarji nameravali upostaviti v Jugoslaviji po "osvobojeanju" dežele. Mogoče ju je k temu zaključku spodbudila vest, ko je Mihajlovič sporočil v London — preko komunikacijske zveze pod angleško kontrolo — da je s svojimi četniki (ki so sodelovali junija 1942 v italijansko-nemški ofenzivi proti Titovim silam) poklal na tisoče partizanov in na tisoče njihovih somišljenikov ter da popolnoma upa ohraniti deželo za stari režim. Vladni pre-

mier Jovanović je idejo vseeno odobril; isto je storil kasneje Grol; in Trifunović, ko je postal ministerski predsednik, ji ni nasprotoval.

Približno eno leto je zgleдал načrt precej dober — iz Londona, seveda, kjer so imeli spletkarji svoje udobne stolčke. Uživali so precej opore v krogih vojnega urada, urada za zunanje zadeve in v uradu za kolonialne zadeve. In brez večje muje je Henry Andrews pridobil na svojo stran nekaj važnih ljudi iz Cityja in njegovih širnih predmestij.

Zamišljeno je bilo, da kot načelnik ekonomskega oddelka AMGOTa in vsled tega naravno v kooperaciji z ministrom za rekonstrukcijo (z Gavrilovićem, ki bi tedaj že morda postal premier), bi Henry Andrews ne imel nobenih potežkoč zgraditi podlago za dalekosežno obratovanje sindikata. Vsi "trdni, odgovorni in ugledni" Jugoslavlani bi ga sprejeli kot največjega prijatelja njihove domovine. Mar ga ni njegova soproga v svoji knjigi predstavila, kako rad ima Jugoslavijo? Na ta način bi se politika, financa in literatura sestale v grandioznem patriotskem, državnem in dobičkonosnem programu.

(Dalje prihodnjič.)

AGITATORJI NA DELU

Vse naročnine, ki jih pošljejo zastopniki in drugi agitatorji Proletarca, so štete na bazi polletnih naročin. Namreč agitator, ki pošlje eno celoletno, je zabeležen v tem seznamu s dvema polletnima.

Anton Zornik, zap. Penna	29
Louis Barborich, Milwaukee, Wis.	20
John Krebel, Cleveland, O.	20
Martin Judnich, Waukegan, Ill.	14
Fr. Cvetan, Johnstown, Pa.	10½
Chas. Pogorelec, Chicago, Ill.	10
Jennie Marinsek, Gallup, N. Mex.	8
Ant. Jankovich, Cleveland, O.	8
Frank Stih, Sheboygan, Wis.	6
Kathy Junko, Detroit, Mich.	6
John Kosin, Girard, O.	6
John Teran, Ely, Minn.	4
John Shular Arcadia, Kans.	4
John Pečnik, Fontana, Calif.	4
Nick Triller, Library, Pa.	4
Joseph Ovca, Springfield, Ill.	4
Maks Martz, Buhl, Minn.	4
Joseph Oblak, Chicago, Ill.	2
Anton Udovich, La Salle, Ill.	2
Frank Bregar, Avella, Pa.	2
Albina Kravanja, Glencoe, O.	2
Ludwig Yoxey, Pueblo, Colo.	2
Frank Udovich, Chicago, Ill.	2
Luka Groser, Chicago, Ill.	2
Joseph Snoy, Bridgeport, O.	2
Mary Knez, Dearborn, Mich.	2
Lawrence Selak, Star City, W. Va.	2
John Perme, Witt, Ill.	2
Joseph Jež, Warren, O.	2
John Terčelj, Strabane, Pa.	2
Anton Tomšič, Oakland, Calif.	2
Frank Remitz, Rock Springs, Wyo.	2
John Goršek, Springfield, Ill.	1
Frank Kolenc, Windsor Heights, W. Va.	1
Skupaj (4 tedne od 13. jan. do 10. feb.) 193½ naročin, prejšnji izkaz (4 tedne) 160 naročin.	

PRVA SLOVENSKA PRALNICA

Parkview Laundry Co.

1727-1731 W. 21st Street CHICAGO 8, ILL.

Fina poštredba — Cene zmerne — Delo jamčeno

TELEFONI: CANAL 7172—7173

ZA LICNE TISKOVINE VSEH VRST
PO ZMERNIH CENAH SE VEDNO
OBRNITE NA UNIJSKO TISKARNO

ADRIA PRINTING CO.

Tel. MOHAWK 4707

1838 N. HALSTED ST. CHICAGO 14, ILL.

PROLETAREC SE TISKA PRI NAS

PRISTOPAJTE K

**SLOVENSKI NARODNI
PODPORNI JEDNOTI**

USTANAVLJAJTE NOVA DRUŠTVA. DESET
ČLANOV (IC) JE TREBA ZA NOVO DRUŠTVO

NAROČITE SI DNEVNIK

"PROSVETA"

Naročnina za Združene države (izven Chicago) in Kanado \$6.00
na leto; \$3.00 za pol leta; \$1.50 za četrt leta; za Chicago in Cicero
\$7.50 za celo leto; \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$9.00.

Naslov za list in tajništvo je:

**2657 So. Lawndale Avenue
Chicago 23, Illinois**

Nekaj drobica

Chisago, Ill. — Radio komentator Walter Winchel je nedavno v svojem govoru definiral demokracijo tako, da je (demokracija) tam, kjer si policaji ne upajo prelomiti postav.

Naslednji dan pa sam čital, da sta bila suspendirana dva policijska "sarženta" in pa štirje policaji. To se je dogodilo na policijski postaji Town Hall še v začetku tega leta. Vzrok: v nekem salunu je bil nekdo — gembler po poklicu — ustrujen. Njegovi sorodniki so pogrešili njegov dragi diamantni prstan in veliko vsoto denarja. "Nekje je nekaj narobe," sem si predstavljal. In po Winchelovi razlagi si lahko predočite, kje in čemu.

"Povej, s kom obučuješ, in povem ti, kdo si." To je star mednarodni pregovor. Na podlagi istega pravila lahko sodimo ljudi po tem, kakšne časopise si naročajo in čitajo. In prav tako lahko presojamo na podlagi teh dveh pravil tudi tiste, ki

pravijo, da so napredni, in pa morda še socialisti po vrhu. Ampak to so tiste vrste, ki se smatrajo za nezmotljive, zato ker se toliko motijo, da morajo to svojo hibo venomer zakrivati s plašcem "nezmotljivosti". Ampak kakor papežu, tako tudi njim ne gre nezmotljivost nič kaj po sreči.

Izgleda, da balkanski narodi nočejo inteligentnih mladih fantov in ne trapastih stricov za svoje kralje. Izgleda celo, da se bodo morali naročiti na poljsko Gazeto.

Churchilla je v začetku tega leta spremljala smola. Njegova armada je bila v defenzivi, a v Moskvi pa so večer za večerom grmeli topovi in oznanjali, kako rdeča armada osvaja po Balkanu mesto za mestom, pa v zahodni in centralni Evropi. "Kaj naj storim, da me Stalin ne prehitijo?" Res je bilo za angleškega premijera neprijetno.

Pri tem se je dogodilo, da so Grki s pomočjo sovjetske ofenzive spodili nemške čete s svoje zemlje, in ob enem so (Gr-

ki mislili, da naj vlada v deželni tisti, ki se je v nji proti sovražniku tudi boril. Toda medtem so primarširali v Atene Angleži in razložili, kaj si za demokracijo v Grčiji Churchill predstavlja. Tako je v Grčiji triumfirala — morda le začasno — angleška armada. Grški "banditi", ki jih angleška propaganda slika sedaj v najbolj neprikladni luči — pa so se morali po dobljenih zmagah nad Nemci umakniti Angležem.

Atlantski čarter se je rodil na morju, pogreznil pa se je v suhi grški zemlji.

Churchill je v svojem govoru v parlamentu pripovedoval, kako je v Grčiji rešil demokracijo pred komunizmom, oziroma pred trockisti. Prepričan sem, da ko je stric Jože čital njegov govor, se je tako široko zasmejal, da mu je padla pipa iz ust. Ravno tako so se lahko nasmihali tisti Američani, katerim je znana zgodovina Ameriške unije. Kako pa so takrat angleški monarhisti nazivali upornike ameriških kolonij?

Ali so mar pred 169 leti imeli za upornike proti imperializmu, ki so se odločili svojih 13 kolonij ločiti od angleške krone, kaj lepše označbe, kot pa jih ima Churchill napram upornikom v Indiji, v Grčiji ali kjer že se postavljajo v napotje njegovi politiki?

Res, da se sedanj nastopa bolj diplomatično. Napravi po svojem, potem si umije roke, kot Poncij Pilat, češ, "jaz sem nedolžen, oni drugi so krivi..."

Grško situacijo so na račun upornikov v Londonu tako difinirali: "Lokos pokus ikos avikus tajfus spikus". Da-li so s tem kaj povedali, je odvisno, s kom si. Grki, ki ne bi radi, da se jim usiljivega kralja še kdaj porine nazaj, se s Churchillom ne morejo strinjati. Drugi, ki imajo koristi, ako ostane status quo, pa se mu zahvaljujejo.

Atlantski čarter v bistvu zagotavlja narodom tako obliko vlade, kakršno si bodo sami izbrali. A v praksi pa je vprašanje, ako te pokroviteljske velenja smatra za odrasčenega, ali

pa le za paglavca, ki ga je treba strahovati s šibo v roki. Drugi menijo, da je to povsem v soglasju z Darwinovo teorijo. In tretji, da je miren razvoj mogoče samo na tak discipliniran način. Med slednjimi jih je nekaj, ki trdijo, da je to socialistično načelo. Ampak ako bodo narodi čakali na imperialistične varuhe, bo ostalo približno vse tako kakor doslej in pa na nove vojne se bomo pripravljali, še predno bomo s to zaključili.

Znanost še nima nobenega dokaza, da komarji kdaj zgreše svoje žrtve, evolucija gor ali dol.

V času ameriške revolucije za osvoboditev izpod angleškega kralja še ni bilo atlantskega čarterja. A so zmagali tudi brez njega. Izvojevali so si ga sami. Tako se je dogajalo v preobratih v Franciji, pa drugje, in tudi v Rusiji. Zdi se mi, da Jugoslovani posnemajo te vrste svojih prednikov. Njihova zmaga bo vsled tega toliko bolj trdna in sigurnejša.

Zares žalostna poročila čitam nocoj — žalostna za nacije. Frici beže z vzhodne in zapadne fronte. Ameriška armada je v ofenzivi. Z druge strani pa na vso moč pritiska rdeča armada. Oh, ubogi Frici! Moje oči so rdeče od samega joka.

Ako se bo ta ofenziva nadaljevala, nas bo uničila. Saj tako bi izgledalo z zigzagom cen delnicam na newyorški borzi. Se nekaj zavezniških zmag, pa bo Wall Street izgledal kot pogrebni zavod. Morda pa bi bilo za te spekulante bolje, ako zadržujemo zmage? Oziroma saj toliko časa, da si nakupijo profitov. Upoštevajmo free enterprise, če smo za svobodo (spekulantov).

Sednji zvezni kongres ne grize samo Roosevelta ter njegovo administracijo, temveč tudi njegove pse.

Adolf Hitler je v tem mesecu stopil v trinajsto leto kot firer tretjega rajha. Stevilka 13 se smatra za nesrečno, to se pravi, da nesrečo prinaša. Ampak naj bo to kar njegova zadeva. Nebeške zvezde so ga prevarale.

Danes se je skoro nemogoče dostojno obleči. Ko prejmem svoje srajce iz pralnice, so z njih skoro vsi gumbi potrgani. Kaj mi je storiti? Tako se je potožil naročnik uradniku nekega čikaškega dnevnika, ta pa mu je v odgovor odvrnil, da ako je bečlar, naj se poroči, a če pa je oženjen, in je vzlic temu brez gumbov, naj vzame "divors".

V Alabami so aretirali moža, ker je prodal svojo ženo. Dobil je zanjo \$700. Poročilo ne pove, ali je hotel profitirati na račun vojne, niti ne, ako je prelomil dostopne cene.

John Chamazar.

LETNI ZBOR DELNICARJEV SDC BO 23. FEB. 1945

Chicago, Ill. — Zaradi neke druge važne seje je bila letna seja Slovenskega delavskega centra preložena na petek 23. februarja. Vršila se bo na 2301 So. Lawndale Ave. Pričetek ob 8. zvečer.

Vsakdo, ki je delničar, in vsakdo, ki je pooblaščen zastopati društvo, ali pa klub, ki so delničarji SDC, je upravičen biti na seji in razpravljati ter sklepati o dnevnem redu.

Vsi, ki so pooblastili s svojimi poverilnicami druge, da jih zastopajo, bodo upravičeni, da jih zastopajo isti nominiranci na tej seji, ki bo, kot rečeno, v petek 23. februarja ob 8. zvečer v SDC.

Posebna povabila vsem je poslal tajnik SDC John Rak zano z računskim poročilom za prešlo leto.

Anglija vrača

V povračilo za lend-lease dajatve je Anglija prevozila naših čet in materiala toliko, da če nam bi kaj računala, bi vsota znašala 141 milijonov dolarjev.

Nezanje je delavcev najhujši sovražnik.

DOGODKI BRZE IN EVROPI SE OBETA KONEC VOJNE

(Nadaljevanje s 1. strani.)

moran zastopati zahteve poljskega zamejstva. Vzlic tem razlikam pa je jasno, da bo kar se Poljske tiče, koncem konca obveljala volja Moskve. Varšava je bila po prejšnji vojni center "sanitarne kordona" in vlada Sovjetske unije hoče, da se ga več ne obnovi. Vsi argumenti v tem vprašanju so na njeni strani. Bil bi bržkone poleg Churchilla za to tudi Roosevelt, ako ne bi bilo nad njim, kot že rečeno, pritiska šestih milijonov ameriških Poljakov in pa katoliške politike. Sicer niso vsi ameriški Poljaki z zamejno vlado v Londonu, a vse važne poljske organizacije so in v ameriški politiki to šteje.

Kaj z Balkanom?

Naravno, da je recimo Roosevelt stalna vprašal, kaj namestila z Balkanom? Ali bo Jugoslaviji dal priložnost, da si bo obliko svoje vlade po vojni res lahko sama odločila? In morda mu je Stalin odgovoril, seveda, toda tako, kot bo narodu všeč, ne pa kralju Petru, kateremu je Roosevelt v Quebecu in v Washingtonu zagotovil, da se bo povrnil na svoj prestol.

Tu pride v upoštevanje tudi grški kralj, ki sta mu Churchill in Roosevelt napravila enako obljubo, pa mu je ne moreta izvršiti. Posledica te tragične politike je le civilna vojna v Grčiji, ker veldržavniki ne puste, da bi si vlado sama določila. Ako bodo slično mešetarili z bodočnostjo Jugoslavije, Rumunije, Avstrije, Italije itd., bodo skuhal najslabši mir, ki si ga je mogoče predstavljati.

Velika trojica ni vse

A k sreči za narode je, da čeprav vedo, da nad njimi kraljujejo velesile, sedaj tri zavezniške velesile, posebno ko Hitler pade, vendar se zavedajo, da imajo tudi oni besedo. V Jugoslaviji so si jo izvojevali s krvavim bojem, tako tudi v Grčiji in tudi ljudstvo v Belgiji, na Francoskem ter povsod drugod hoče, da se ga sliši in upošteva. In vsi ti narodi res žele tak mir, v katerem ne bo kali za nove vojne.

POSLUŠAJTE

vsako nedeljo prvo in naj starejšo jugoslovansko radio uro v Chicagu od 9. do 10. ure dopoldne, postaje vodi jo George Marchant WGES, 1360 kilocycles.

SPOMINI, VTISI IN DRUGO

(Nadaljevanje s 3. strani.)

govorjava in vse drugo jako dobro. John Rak, kot bogat trgovec je imenitno rešil svojo vlogo. Ann Zimmer, ki sem jo prvič videl na odru, se mi je jako dopadla. Imela je težko vlogo, a rešila jo je jako dobro. Ernestina Mohar sem tudi videl prvič na odru. Imela je vlogo služkinje in jaz mislim, da jo je jako dobro izvršila.

Režiser je Milan Medvešek. Sepetavka Katka Zupančič. Masker pa Filip Godina.

To igro so ponovili v Milwaukeeju 11. feb. V Waukegan smo jih povabili za 1. aprila. Organizaciji SANS in JPO sta jih povabile in obljubili so, da bodo prišli. Igra se bo vršila v SND. To bo prvo nedeljo v aprilu, popoldne ob 3. uri. Čisti prebitek bo v pomoč našim rojakom v starem kraju.

Se kaj več o tej prireditvi pozneje. — M. Judnich.

Gen. McArthur kliče v več produkcije

V tej številki je oglas, v katerem general McArthur poziva vse patriotske državljane na čimveč produkcije v oporo našim armadam.

Potrebuje se v vojnih obratih moških in žensk pri vsake sorte delih. Bodisi mehanikov, ali le napol izučeni, ali pa navadnih delavcev. Za vse je priložnost pomagati.

Opozorite na to nujnost tudi prijatelje. Vojne službe so prvo. Ako jo imate, obdržite jo!

Ako vam je naročnina potekla, prosimo, obnovite jo čimprej.

Naročite si Ameriški družinski koledar 1945. Stane \$1.25.

Dr. John J. Zavertnik

PHYSICIAN and SURGEON

3724 West 26th Street
Tel. Crawford 2212

OFFICE HOURS:

1:30 to 4 P. M.
(Except Wed. and Sun.)
6:30 to 8:30 P. M.
(Except Wed., Sat. and Sun.)

Res. 2219 So. Ridgeway Ave.
Tel. Crawford 8440
If no answer — Call Austin 5700

BARETINCIC & SON

POGREBNI ZAVOD

Tel. 20-361
424 Broad Street
JOHNSTOWN, PA.

AMERIŠKI DRUŽINSKI KOLEDAR 1945

je v tem letu tu in starem kraju edina slovenska knjiga, namreč KNJIGA, ki je posvečena borbi osvobodilne fronte za novo, demokratično, federativno Jugoslavijo in združeno Slovenijo.

Tam izhaja iz osvobodilne fronte veliko gradiva dan za dnem, teden za tednom, toda le v časopisih, ki se tiskajo v skrivališčih, da jih naciji in pa kvizlingi ne ugonobe. A knjig, kot je ta koledar, pa jim v takih okoliščinah ni mogoče tiskati.

Kaj pomeni borba v našem starem kraju? Odgovor dobi v raznih spisih v Am. druž. koledarju, letnik 1945, ki stane \$1.25, s poštnino vred.

Poleg spisov iz starega kraja, kjer se ljudstvo bori, trpi in umira z vero "v boljši, lepši svet", so v tem koledarju povesti, zgodovinski spisi in članki naših tukajšnjih delavcev.

Ameriški družinski koledar je pohvalno omenila večina slovenskih listov v Ameriki in nedvomno bo vzradostil tudi naše ljudi preko morja, čim ga jim bo mogoče poslati. Nekaj izvodov ga morda sedaj že imajo.

Naročite si ga, da ga pošljete svojem, kadar bo do tja pošta spet odprta. Priporočite ga znanec in prijatelj, ako ga še nimajo.

Koledar je vezan v platno. Cena \$1.25.

Naročila sprejema

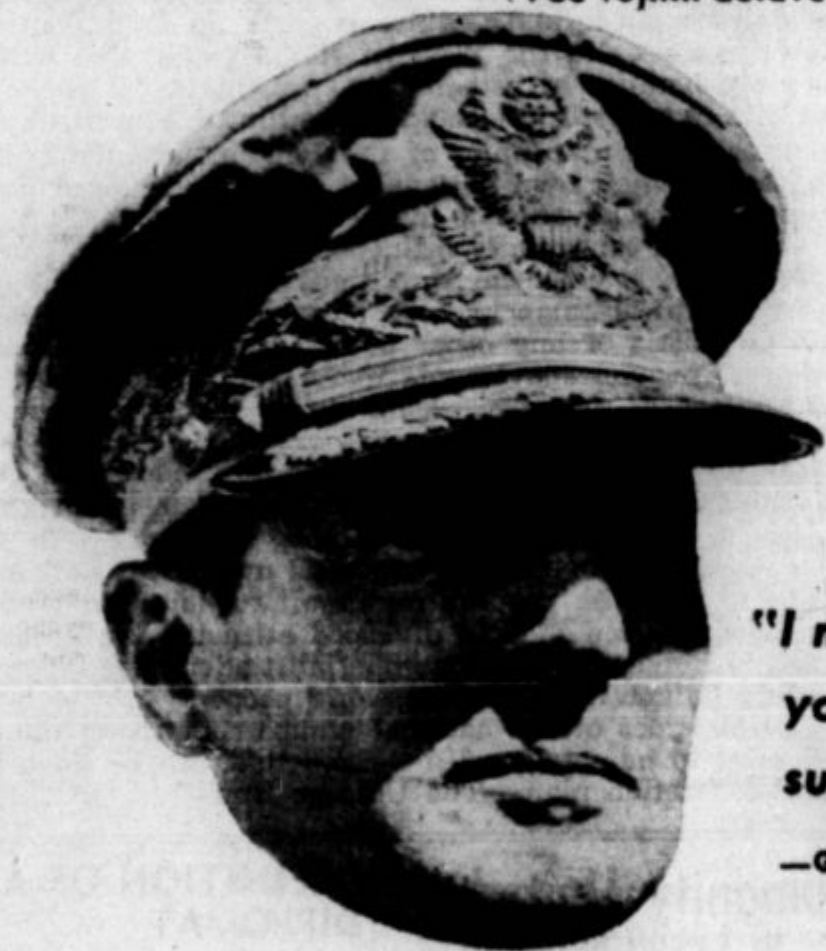
PROLETAREC

2301 S. Lawndale Ave.

CHICAGO, ILL.

MORE WARWORKERS OR MORE WAR?

(Več vojnih delavcev ali več vojne?)

"I now call upon
you for your
supreme effort!"

—GENERAL MAC ARTHUR

GET A WAR JOB! KEEP IT!

(Dobite si delo v vojni industriji in ga držite!)

Poglejmo fakte! Pred kratkem so ljudje rekli, "da bo vojna končana do Božiča". Ta pa še od daleč NI končana in lahko traja še več mesecev, ako se pomanjkanje vojnih potrebščin ne nadomesti.

Med tem pa, ko se čas pomika naprej, naši fantje umirajo v "liskajih luknjah", razdejanih tankih in letalih, ki drve proti zemlji kot strašne, goreče rakete, ter v ledenih morjih...

VI lahko pomagajte skrajšati to ubijanje in pospešite čimprejšnjo zmago. VI IN VASI SOSEDEJE lahko pomagajte do skorajšnjega triumfa in miru ne samo za nekaj ur, pač pa za več mesecev... ako greste na delo v vojne obrate.

Ker naši vojskovodje rajši žrt-

vujejo milijon "nabojev" streliva, kot pa življenje enega samega ameriškega vojaka — so porabili zalogo streliva odmerjenega za mesec april... ker so naboji odmerjeni na nekaterih frontah.

...Tanki, "jeeps", veliki topovi, motorji za zrakoplove in tovarni avtomobili, so nujno potrebni v večjem številu.

Te nedostatke se pa lahko odstrani le, ako tovarne za vojno opremo v tem okrožju dobe dovolj delavcev obojega spola. Pridite in pomagajte! Ako še niste uposleni v vojni industriji, zgledite se čimprej in DRŽITE to delo! Čimbolj se podvzimate, toliko manj naših fantov bo padlo.

Japonci nikakor niso mogli prestajati!

Tako uničevalen je bil ognjeni napad na obrežju Lingayena, da je docela uničil japonsko obrambo, v trenutku ko so se Američani bližali Manili.

AKO VI DELATE V ENI TU O-MENJENIH TOVARN—STE TU DI VI BILI TAM IN SE UDELEŽILI NAPADA TER PRODIRALI ČEZ LUZON!

Zato je orožje, izdelano v sledečih čikaških tovarnah pomagalo

izvojevati bitko! Te so: Douglas C-54's so razvažali nujne potrebšine; Dodge B-29 so dali silo zrakoplovom neutralizirati zračne napade; Steward-Warner vsigalci so razstrelili mnogo artilerijskih nabojev. Western Electric radar je izsledil sovražnikove zrakoplove in Diesel motorji izdelani v General Motor's Electro-Motive oddelku so dovažali napadalno opremo na obrežje.

MEN! WOMEN!

Apply today at plants
listed below or
U. S. Employment
Service Office
For these MUST Jobs

Laborers • Aircraft Assemblers
Welders • Machinists
Turret Lathe Operators • Molders
Radar Equipment Assemblers
Mechanics • Pattern Makers
Core Makers • Inspectors
Tool and Die Makers • Designers
Engine Lathe Operators
Engineers • Grinders

SOUTH

Acme Steel Company
The Buda Company
General American Aircraft Company
Hallcrafters, Inc.
Inflico, Inc.
Inland Rubber Corporation
Link-Belt Ordnance Company
Republic Steel Corporation
Verson Allsteel Press Company
Whiting Corporation

SOUTHWEST

American Car & Foundry Company
Automatic Transportation Co.
Clearing Machine Corp.
Continental Can Company, Inc.
Continental Industries, Inc.
Dodge Chicago Plant of Chrysler Corp.
Electro-Motive Division of General Motors Corp.
Great Lakes Spring Corporation
Industrial Metal Fabricators, Inc.
Kellogg Switchboard & Supply Company
Kelly Steel Works
Magnus Metal Division of National Lead Co.
Perfection Gear Company
Stram Steel Ball Company
Western Electric Co., Inc.
L. A. Young Spring and Wire Company

NORTH

Aero Metal Products Corporation
Chicago Rowline Mfg. Co.
The Goertner Scientific Corporation
Master Machine & Tool Co.
Signode Steel Strapping Company
Stewart-Warner Corporation
NORTHWEST
Belmont Radio Corporation
Chicago Foundry Company
Douglas Aircraft Co., Inc.
Howard Foundry Company
Illinois Division of Bendix Aviation Corp.
Illinois Gear & Machine
Minneapolis-Honeywell Regulator Company
Revere Copper and Brass, Inc.
Vandercook & Sons

WEST

Aluminum Company of America
Apex Smelting Company
Chicago Flexible Shaft Company
Chicago River Machine Company
Diamond T Motor Car Co.
Dryden Rubber Company
Garden City Plating and Mfg. Co.
The Harrington & King Fabricating Co.
International Molding Machine Company
Northern Metal Products Company
Santoy Corporation

COURT RULES AGAINST F. D. R.

Federal District Judge Philip L. Sullivan has ruled that President Roosevelt violated the law of the land and exceeded his power under the constitution in causing the army to seize the property of the Montgomery Ward mail order corporation.

For once at least we hope a higher court will uphold the President. We hope it for the sake of the precedent that the seizure has established. We would like such a precedent as justification for still further seizures when it becomes evident that the private ownership of corporations and their operation for private profit is against the public interest.

However, and on the other hand, we could not help being amused by the defense which liberals made for the President. The Philadelphia Record, for instance, did not quote the law but pointed to the war in arguing that Judge Sullivan ought to be ashamed of himself for deciding upon the law as it is written. The reason that line amused us is that the Record, a self-proclaimed defender of democracy, now appears to believe that there is something disgraceful in holding to technicalities. And because we believe that, while dictators may set aside the technicalities in favor of their whims, technicalities really are important in a democracy.

Frankly, we believe that Judge Sullivan did decide according to law as it is written and that President Roosevelt knew all along that he had no constitutional right to do what he did in this case—as he also must have known it when he foisted the unconstitutional NIRA upon the nation soon after he became President for the first time.

No, we are not taking sides with Montgomery Ward. We want to see all corporations taken over and made instruments of service to the people instead of profit machines for a few owners.—Reading Labor Advocate.

'SO WHAT?' SAYS WATT

Like Ferdinand the Bull, the AFL just wants to sit alone under its cork tree—or what have you? It can't enjoy "unity" if it means associating with other people.

All the United Nations want United Nations unity. All the other labor movements want world labor unity. But not the AFL.

The AFL has been successful in keeping the CIO out of the International Labor Organization. It has refused to participate in the London world labor conference, called by the British Trades Union Congress, because the CIO and the Soviet trade unions have been invited.

And now its spokesman at an ILO meeting, Robert Watt, refuses to share the general concern there expressed at the absence of the Soviet Union. He is proudly headlined in the AFL news service as having said, "So what?"

If that's a question, any kid who knows his geography and follows the war news can tell you what's what, Mr. Watt.

The world would not be complete with one-sixth of its surface and 180 million of its people excluded.

The United Nations would not be united, if the other nations refused to play with one of the Big Three. And incidentally, neither our own fighting men nor the Nazis share your boasted lack of concern about the doings of our great ally.

No, Mr. Watt, you can't have American labor unity without including the CIO.

And you can't have international labor unity for winning the war and winning the peace by excluding the CIO, the Railroad Brotherhoods, the Soviet trade unions, the Latin-American C.T.A.L. and all the other labor movements the AFL doesn't like.

That's what, Mr. Watt!—The CIO News.

FORMER SOCIALIST TO ADVISE ON GERMAN RULE

Paul R. Porter, Formerly a Labor Secretary of the Socialist Party, Is Named Advisor to Commission To Replace Hitler Regime

When the Allied Control Commission for Germany embarks on the task of setting up a new government to replace the Hitler regime it will have as its American labor adviser an outstanding champion of regular trade unions.

He is Paul R. Porter, chairman of the shipbuilding Stabilization Committee; a unit of the War Production Board. He has been chosen by the White House for the advisor's position, with the A. F. of L. and C. I. O. indorsement.

Porter comes from a railroad worker's family. His father, a member of the Railway Clerks, worked on the Union Pacific and Chicago & Great Western. He is himself a member of the Newspaper Guild and the Teamsters' Union.

For some time he edited "Kenosha Labor," a widely-quoted labor weekly published in Kenosha, Wis. In June 1941 he came to Washington to serve on the staff of the Office of Production Management and a year later was named head of the Shipbuilding Stabilization unit.

Formerly he was active in the Socialist Party in which he held a position of a Labor Secretary.

"It is a matter of the highest importance," Porter said, "that the German trade union movement should be reestablished at the earliest possible moment after the Nazi military defeat—if Fascism and German militarism are to be destroyed forever."

NO. CHICAGO CO-OP BEATS OWN RECORD

Pre-audit figures released to the board of directors of the Waukegan North Chicago Cooperative Association by General Manager Math Ogrin disclosed December to be the highest volume month on record with \$26,389.41 patronage for the month, and a new high of \$257,321.23 volume for the year.

The Victoria Street Food Store hung up the largest volume in its history with \$71,231.11, with the meat department at 523 Tenth St. reaching \$81,264.85 and the Tenth Street food store grocery volume reaching \$104,825.27. The association had gone on a cash basis with the beginning of the new year, with volume for the first 23 days of the new year exceeding the same period in 1944 by more than \$2,000.

The campaign to get on a cash basis was begun early in 1944 and wound up with a series of letters to patrons and huge posters in prominent spots in the stores carrying the announcements.

YUGOSLAV UNIONS GROWING

Moscow, Feb. 3 (ALN).—Trade union organization has already made rapid strides in Serbia, Macedonia, Dalmatia, Montenegro and Vojvodina and in the liberated regions of Slovenia, Croatia, Bosnia and Herzegovina, and a national conference of trade unions is being planned for the formation of a united trade union federation of Yugoslavia, it was reported here in January.

The movement for the establishment of a united trade union center for all regions and nationalities of Yugoslavia began at a meeting in Belgrade on Dec. 31, 1944, attended by 20,000 professional, industrial and government workers of Belgrade and other towns.

This meeting unanimously adopted a resolution emphasizing that the workers "must play an active part in the restoration of the national economy and in the building of a free, democratic Federative Yugoslavia," and as its first step elected an organizing committee to rebuild the trade union movement.

THE MARCH OF LABOR

THE SECRET OF MARSHALL TITO'S SUCCESS

By STOYAN PRIBICEVICH

"New Statesman and Nation" (London) of February 3, 1945 publishes second article by Stoyan Pribicevich in which he writes, among other things:

The secret of Marshall Tito's military success is to be found in his statesmanship. From the beginning of 1941 he appeared as national rather than communist leader; as Yugoslav rather than Croat champion. From the beginning he appealed not only to all Yugoslav political parties but to all Yugoslav nationalities to "gang up" against invaders. He has been offering the only possible solution for Yugoslavia's longstanding nationality problem—union in federalism. Tito will repeat again and again how during conversation with Mihailovich in 1941 he split with him on two issues: strategy and relentless fighting and program of national equality. He was destined to win against Mihailovich first because he appealed to the heroic instinct of the Yugoslav peoples by preaching constant fighting regardless of odds, second because he rejected obsolete pernicious idea of Serbian supremacy and stood for absolute equality of the Yugoslav nationalities. Thus from the very beginning he drew upon the militant manpower of everyone of Yugoslav nationalities while Mihailovich remained restricted to shallow human reservoir of chauvinistic fraction of Serbs.

Outstanding anomaly of present-day situation is that Marshall Tito's National Committee and Anti-Fascist Council exercise sovereign power in country and King Peter has his government outside the country. Partisans enjoy healthy physical existence of their own but no rights in international society. They point out that the constitution of 1931 on which the king and government base their authority was decreed unilaterally by late King Alexander after he, in 1929, abolished the constitution of 1921 and assumed dictatorial powers. By royal constitution of 1931 the monarchy is sole source of power and it is this constitution as well as the monarch's position that the National Liberation Front desires to submit to popular vote.

In this fourth winter of hostilities conditions in Yugoslavia are appalling beyond imagination. In certain parts of Bosnia and Lika one can walk for days without meeting man or beast. Grass grows where once there were villages. Out of Yugoslavia's 15,000,000 people nearly 2,000,000 have perished in battles, massacres, concentration camps, from disease, starvation and poverty—proportionately highest toll of life suffered by any nation in this war. National Liberation authorities claim nearly 200,000 dead Partisan soldiers alone. It is estimated that this winter one-half of the Yugoslav population will go barefoot. Even in Belgrade many of Tito's soldiers can still be seen marching without boots or without over-

coats in sub-zero weather. On mountain roads half-clad peasant women hide in bushes at the appearance of a stranger. Less than 20 percent of arable area of Yugoslavia was sown last autumn. Thousands more Yugoslavs will pay with their lives if a united government recognized by the Allies entitled to UNRRA and Lend-Lease help is not formed immediately. In the past disagreement between UNRRA and Marshal Tito's National Committee seemed to be that UNRRA insisted on distribution of relief in Yugoslavia through its own organs while National Committee refused relief unless distributed through National Liberation authorities. Apparently UNRRA suspected Partisans of eventually using relief for political purposes while Partisans were afraid of UNRRA's use of relief to weaken authority of National Liberation regime. According to Mr. Lehmann's latest declaration this point seems to have been cleared up: relief will be distributed through native authorities with UNRRA observers on the spot.

If Lend-Lease and UNRRA are to send any help to Yugoslavia it should be clothing, footwear and lorries first of all and in great quantities. A damaged Allied parachute today takes place of gold in Yugoslavia—people will give you anything they have for a strip of it. All textile leather industries of Serbia, working full speed, cannot help greatly the clothing and footwear situation. Belgrade has no heating this winter. Rate of frostbite and rheumatic fever among children is rising alarmingly. Transport in Yugoslavia has been hit by everybody in this war—Germans, Partisans and Allied bombers. Railways and roads are being repaired but enemy took away all locomotives. There are very few lorries for army and none for civilian needs. Livestock, cattle, horses and mules have been destroyed or plundered by the enemy up to 80 percent, especially in traditional livestock regions of Slovenia and Bosnia so that people lack even most primitive forms of transport ox carts. There are 100,000 tons of surplus wheat rotting in Vojvodina while in Montenegro, Dalmatia, Bosnia and Herzegovina people are dying of famine by thousands for lack of transport. Serbia has some food to help other provinces but no means of moving it. The Kostolac mine near Belgrade could feed the entire city with fuel but there is no way of bringing coal in. Many peasants could re-build their homes but have no ox carts to get timber to the spot. Wounded Partisan soldiers can be met dragging themselves on foot from front to rear because often there is no

WOMEN NOW OUTNUMBER MEN

For the first time in the nation's history, women outnumber men. The margin is small—only 1,000—but large enough to give the gentler sex something to crow over.

This was revealed in a report issued by the Bureau of the Census. On July 1, last, the population of the country, including members of the armed forces overseas, was 138,100,874.

In all previous years there have been more men than women. In the 1940 census the excess of men was 700,000.

More than 13,000,000 babies have been born since the last census, but that impressive figure was offset by about 7,000,000 deaths including military casualties.

MINIMUM WOMAN WAGE, \$1.643

For some years employers have contended that a woman worker who "lives with her family" could exist on practically any wage, no matter how small.

That the theory won't hold water has just been demonstrated by Edward Corsi, whom New York's Governor Dewey named industrial commissioner.

A survey conducted by trained investigators in 14 Empire State cities disclosed that the average woman worker "living as a member of a family group" needs a minimum of \$1,643.53 a year, Corsi said.

That figure, he emphasizes, does not include luxuries, extremes of any kind or even many desirable things that are in fairly general use.

The investigators reported that in the year preceding September last there were substantial increases in the cost of housing, clothing, food, personal care and other essential items.

MAIL MIXUP PUTS STRAIN ON A SOLDIER'S ROMANCE

FORT LEWIS, Wash. — A soldier here recently wrote six pages to his sweetheart back home, reaffirming his faithfulness, and a note to his family explaining his girl's birthday was rolling around soon and he was low on funds. Something went wrong. The answer from his family said: "We didn't know you really cared." His girl also wasted no time getting to the point. "And how long is it," she asked, "since I've been financing other girls' birthdays?"

vehicle to carry them to the hospital.

There is little talk in Yugoslavia about confederations with other Balkan or Central European countries. All such schemes seem to be postponed "until Berlin falls." In the meantime the National Liberation Front is working on the creation of the largest, strongest possible federal Yugoslavia. Last November official Bulgarian spokesmen stated in Belgrade the right of the people of Bulgarian Macedonia to join Yugoslav Macedonia within Yugoslavia. Very likely the National Liberation government will claim Pechuj lost to Hungary after the last war. It is certain the entire National Liberation Front will throw every ounce of its strength into getting Yugoslav-inhabited provinces of Istria and Gorizia together with Trieste, Zara and the Croatian islands from Italy. Even Albania might enter Yugoslavia as a federal unit. Indications at present are that a federal Yugoslavia thus enlarged would then enter into military alliances with anti-fascist Bulgaria, Rumania and Czechoslovakia—a sort of enlarged anti-fascist little entente—subject of course to Moscow and London agreement.

Yugoslavia is an ideal testing ground for permanent Russo-Anglo-American accord. Although National Liberation Front often leans on Moscow's guidance, it has proved very amenable to British suggestions. I can quote firm openly expressed, belief of highest National Liberation spokesmen that without lasting Yugoslav agreement with America and Great Britain, especially latter, international security of Yugoslavia and her internal peace cannot be fully guaranteed.

Men do less than they ought, unless they do all that they can.—Carlyle

LABOR WANTS WALLACE

We can understand why the influence of organized labor is being thrown to the side of Henry A. Wallace as a majority of labor's Congress appears determined either to refuse to ratify him as Secretary of Commerce or to take important functions away from him in the event that the filis that office.

Wallace want to go farther than most administration "liberals" in doing things for the American people. That's why Labor wants him and why stand-pat reactionaries and less-liberal "liberals" don't.

What we can't understand, however, is why workers are so eager to have somebody do a little service for them and so reluctant to accept a program whereby they could do everything for themselves.

The program we have in mind is the one submitted by the Socialist Party—for the social ownership and democratic management of the means of production and distribution.

Under that program workers could produce abundance for their own welfare. They could be free of the burden of paying profits to a useless owning class. They could take for themselves all that they make and decide for themselves how it should be divided among themselves.

Wallace, by his own admission, is content to see workers pay tribute to industry's private owners; his grief is only that the owners find it increasingly difficult to exploit everybody, with the result that unemployment and suffering result.

Socialists, on the other hand, object to the profit system—even when it can be made to function—because it is immoral and fundamentally a slave economy.—Reading Labor Advocate.

FEDERATION FOR THE BALKANS

Although unconfirmed, reports that Premier Staiin has suggested a Balkan federation are credible. So long as she feared that federation would serve a cordon sanitaire against her, Russia's opposition was understandable. Now her confidence in her own prestige and influence is more than sufficient to explain the reported shift of policy.

As M. W. Fodor writes from Athens, if Stalin has completed the shift he has brought Russia back to the position which she took after World War I, when she proposed federation with the motto, "The Balkans for the Balkan people." Some doubtless will assume today that she reverts to the federative-idea with the purpose of destroying the independence of the Balkan people. That is a needlessly alarmist conclusion.

Assuredly Russia will have enormous influence throughout the Balkans (an influence quite as great, no doubt, as the United States exercises in the Western Hemisphere). She will have it not only because of propinquity, prestige as a power and the fact that so many in the Balkans are Slavic. She will have it because the peasant peoples of the Balkans, cruelly exploited in the past by their own nationalist rulers, have been deeply impressed by the advance of the peasants in the U.S.S.R.

We, also, can greatly influence the Balkans, as can Britain, if we genuinely back the aspirations of the people for economic as well political emancipation. They do not want to be dominated by Russia or any other power. But western opposition to the great popular movements under way against restitution of old regimes of privilege would throw the people increasingly into the Russian orbit.

In any event, federation in some form should be developed to enable Balkan peoples to come into their birthright. Their prosperity demands closest economic teamwork. In the past their respective rulers have depended upon rival Balkan nationalisms to keep the people's minds off exploitation within their own borders. And the old divisions attracted the great powers to fish in Balkan politics for imperialist advantage, at tragic cost to every Balkan nation and to world peace.

Autonomies of the national groups comprising the Balkans will need to be safeguarded — and that can be done under a sound federation plan.—The Chicago Sun.

Humanity United

By UPTON SINCLAIR

I have been asked to write a statement to the millions of men and women, Americans all, who make up the great army of organized labor in America. In the forty-six years of my work as professional writer and speaker I have never approached any duty with more humility of mind and spirit.

I live in the sunshine of California, in a land of peace and freedom. I have my home and my garden into which no one intrudes I read what books I please, I think what thoughts I please, I write what seems to me to be true and publish it freely. I have done this throughout my life, and although I have made many enemies none has ever been able to check me. Last November I went to the polls and cast a secret ballot for the persons I wished to have govern me knowing that those favored by a majority of our voters would take office unopposed.

In short, I am a citizen of a free democratic society; I live under what Abraham Lincoln called "government of the people, by the people and for the people." I enjoy what our Declaration of Independence calls the "inalienable rights of life, liberty and the pursuit of happiness."

For those who do not know my books, let me say that from the beginning of my career I have defended the rights of human personality against all forms of repression.

Twenty-two years ago, when Fascism made its appearance, I raised my voice against the menace to freedom and enlightenment. I did the same against the vile Nazi creed from the first hour. As a lifelong Socialist I denounced its theft of the word Socialism; for Socialism has always been a free, democratic movement, and this Nazi thing is no kind of Socialism, but the worst State of Capitalism, a slavery which is not content to

DEFINITION OF A DIPLOMAT

A diplomat is a gentleman who can tell a lie in such a manner to another gentleman (who is also a diplomat) that the second gentleman is compelled to pretend that he really believes the first gentleman, although he knows that the first gentleman is a liar, who knows that the second gentleman does not believe him. Both pretend that each believes the other, while they know they are both liars.—Consolation.

exploit the labor of men and women but deprives them of that political liberty which gives them hope of economic progress.

Nazi thinking robs labor of their free democratic institutions — of their right to work—to live—to think. Racial discord and disharmony has no place in the labor movement and that small minority that stirs up racial hatred and antagonisms must be driven from within the ranks of organized labor.

Guard the treasure of racial understanding; of knowledge and enlightenment in your own minds. Make them the food of both your body and soul. Make liberty into a prayer to be repeated day and night, a song to be sung in your hearts. Teach these prayers and songs to your children—for that is the most important thing of all.

Teach your children the truth about the disciples of race hatred and save them from the mental degradation of Nazism. Teach them to be willing to suffer for truth and freedom — since it is their fate to be born in a time when they have to choose between defiance and enslavement worse than death.

We have an old motto in our country: "Rebellion to tyrants is obedience to God."

Those who put this motto into action learn an important lesson of the moral life; that out of resistance comes strength to resist.